

Sygn. akt V Pa 23/23

# WYROK

## W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 sierpnia 2023 r.

**Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,**

**Wydział V w składzie:**

Przewodniczący: Sędzia Urszula Sipińska-Sęk (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Beata Łapińska,

Sędzia Magdalena Marczyńska

Protokolant: st. sekr. sądowy Karolina Rudecka

**po rozpoznaniu w dniu 7 sierpnia 2023 r. w Piotrkowie Trybunalskim**

**na posiedzeniu niejawnym**

**sprawy z powództwa M. J. (1)**

**przeciwko (...) w P.**

**o równoważnik pieniężny za remont lokalu**

**na skutek apelacji pozwanego (...) w P. od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim  
z dnia 29 marca 2023 r. sygn. akt IV P 66/22**

**oddala apelację;**

Sędzia Beata Łapińska, Sędzia Urszula Sipińska-Sęk, Sędzia Magdalena Marczyńska

**Sygn. akt VP a 23/23**

## UZASADNIENIE

Dyrektor (...) w P. decyzją z 5 grudnia 2022r. odmówił M. J. (1) przyznania równoważnika pieniężnego za remont lokalu mieszkalnego za rok 2022, który przysługuje jej na podstawie tytułu prawnego, tj. współwłasności lokalu. W uzasadnieniu decyzji podał, że z dokumentacji złożonej przez M. J. wynika, że nie zajmuje ona powyższego lokalu w całości.

M. J. (1) pozwem z dnia 13 grudnia 2022r. odwołała się od rozstrzygnięcia Dyrektora (...) w P. z 5 grudnia 2022r. dotyczącego odmowy przyznania równoważnika pieniężnego za remont lokalu mieszkalnego za rok 2022. W uzasadnieniu odwołania podniosła, że Dyrektor jednostki wydając decyzję przyjął niewłaściwą interpretację przepisu o zajmowaniu lokalu mieszkalnego zakładając, że skoro jest ona właścicielem 1/2 mieszkania, to taką też część mieszkania faktycznie zajmuje. Interpretacja jest niewłaściwa, albowiem całe mieszkanie zajmuje wspólnie z wieloletnim partnerem życiowym, będącym od 15 lat jej konkubentem i wspólnie wychowują sześciolatniego syna.

W toku procesu została dookreślona strona pozwana, powódka bowiem odwołała się od decyzji Dyrektora (...), jednak sprawa jest rozpoznawana w procesie cywilnym, a nie w postępowaniu administracyjnym. Dlatego pozwanym wobec usytuowania aresztów śledczych w strukturach organów państwowych jest (...) w P.

**Zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 marca 2023r. w sprawie sygn. IVP 66/22 Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim przyznał M. J. (1) równoważnik pieniężny za remont lokalu mieszkalnego za rok 2022.**

**Podstawą wyroku były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:**

Powódka jest (...) i wykonuje swoje obowiązki w (...) w P. Powódka nie jest zamężna, pozostaje w konkubinacie.

W dniu 6 grudnia 2021r. powódka i jej partner S. B. zawarli z firmą (...) sp. z o.o. sp.k. z siedzibą w Ł. umowę ustanowienia odrębnej własności lokalu mieszkalnego i przeniesienia własności w wykonaniu umowy deweloperskiej, umowę sprzedaży udziału w lokalu niemieszkalnym, umowę o podziale do korzystania. Umowa została zawarta przed zastępującym notariusza K. W. zastępcą notarialnym N. O. i wpisana do rep. A pod numer (...). Umowa dotyczyła lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w budynku mieszkalnym położonym w Ł. przy ul. (...). W wykonaniu umowy deweloperskiej oraz przedwstępnej umowy sprzedaży z dnia 29 maja 2020r. i przedwstępnej umowy sprzedaży nr (...) ustanowienia odrębnej własności lokalu niemieszkalnego i jego sprzedaży z 11 października 2021r. ustanawia deweloper odrębną własność lokalu mieszkalnego nr (...) o powierzchni użytkowej 73,32m<sup>2</sup> i przenosi na nabywcę w udziałach wynoszących po 1/2 części. Umowa dotyczyła również stanowiska garażowego.

Sąd Rejonowy na wstępie podniósł, że Ustawa z 9 kwietnia 2010r. o Służbie Więziennej (Dz.U. Nr 79 poz.523 ze zm.) w art. 182 ust. 1 stanowi, iż funkcjonariuszowi przysługuje corocznie równoważnik pieniężny za remont lokalu mieszkalnego lub domu, zajmowanego na podstawie przysługującego mu lub jego małżonkowi tytułu prawnego, natomiast w ust.3 tego przepisu wskazano, że równoważnik pieniężny za remont nie przysługuje w razie zajmowania części lokalu mieszkalnego lub domu, o których mowa w ust.1.

Następnie Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art.140 k.c. prawo własności oznacza, że „w granicach określonych przez ustawy i zasady współzycia społecznego właściciel może, z wyłączeniem innych osób, korzystać z rzeczy zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem swego prawa, w szczególności może pobierać pożytki i inne dochody z rzeczy. W tych samych granicach może rozporządzać rzeczą”. Natomiast art.195 k.c. stanowi, że „własność tej samej rzeczy może przysługiwać niepodzielnie kilku osobom (współwłasność)”. Współwłasność jest „albo współwłasnością w częściach ułamkowych, albo współwłasnością łączną” (art.196 § 1 k.c.). Współwłasność łączna jest regulowana przepisami dotyczącymi stosunków, z których współwłasność wynika, a do współwłasności w częściach ułamkowych stosuje się przepisy działu IV. Zgodnie z art. 206 k.c. każdy ze współwłaścicieli jest uprawniony do współposiadania rzeczy wspólnej oraz korzystania z niej w takim zakresie, jaki daje się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez pozostałych współwłaścicieli. Powódka i jej partner są współwłaścicielami lokalu mieszkalnego w udziałach wynoszących po 1/2 części.

Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że z powołanych wyżej przepisów wynika, że każdy ze współwłaścicieli ma prawo do współposiadania i korzystania z całej rzeczy wspólnej. Nie ma podstaw do wywiedzenia tezy, że przysługuje każdemu ze współwłaścicieli prawo do zajmowania części lokalu. Lokal mieszkalny jest posiadany i wykorzystywany przez wszystkich współwłaścicieli, takie jest bowiem jego przeznaczenie. Dopiero wyłączenie z niego jego części w sposób nie tylko prawny, ale przede wszystkim fizyczny zrodzi prawo do własności odrębnego lokalu, który będzie częścią lokalu, z którego został wydzielony. W sprawie niniejszej nie zostały przez współwłaścicieli i odpowiednie organy wydzielone części lokalu do odrębnego wykorzystywania. A oznacza to, że żaden ze współwłaścicieli nie zajmuje tylko części lokalu, wszyscy zajmują cały lokal i korzystają z niego zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa.

Sąd I instancji uznał, że w sprawie nie zachodzą przesłanki wyłączające prawo do równoważnika pieniężnego za remont określone w ust.3 art.182 ustawy. A wobec powyższego powódka ma prawo do równoważnika pieniężnego za remont lokalu mieszkalnego za rok 2022. Dlatego Sąd ten przyznał M. J. (1) prawo do równoważnika pieniężnego za remont lokalu mieszkalnego za rok 2022.

***Powyższy wyrok, zaskarżył w całości apelacją pozwany.***

Apelacja zredagowana w imieniu pozwanego przez profesjonalnego pełnomocnika zaskarżonemu wyrokowi zarzuca:

1) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

a) przepisu art. 182 ust. 1 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2470) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że powódka pozostająca w związku konkubenckim posiada prawo do równoważnika pieniężnego za remont lokalu mieszkalnego, podczas gdy równoważnik taki przysługuje wyłącznie wtedy, kiedy właścicielem mieszkania jest funkcjonariusz Służby Więziennej lub jego małżonek lub małżonkowie na zasadzie ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej;

b) przepisu art. 182 ust. 3 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2470) poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy powódka posiada tytuł prawny jedynie do 1/2 lokalu na zasadach współwłasności, a tym samym zajmuje jedynie część lokalu mieszkalnego i w związku z tym równoważnik pieniężny za remont lokalu mieszkalnego jej nie przysługuje;

2) naruszenie prawa procesowego, a mianowicie przepisu art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego i uznanie, iż powódce jako współwłaścicielce lokalu mieszkalnego (udział w wysokości 1/2) przysługuje prawo do równoważnika pieniężnego za remont lokalu mieszkalnego, podczas gdy wszechstronne rozważenie materiału dowodowego oraz okoliczności faktycznych sprawy wskazywało, iż z uwagi na pozostawanie w związku nieformalnym i posiadany udział prawo do takiego równoważnika nie powstało.

Apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa (odwołania) w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania - przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

***Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje:***

***Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.***

Sąd I instancji wydał trafne rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie w całokształcie okoliczności faktycznych sprawy oraz w treści obowiązujących przepisów prawnych, a oceniając zebrane dowody nie przekroczył granic ich swobodnej oceny zgodnie z art. 233§1 k.p.c.

Poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne są wystarczające do merytorycznego rozpoznania apelacji, a Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego podziela i przyjmuje za własne.

Zarzuty apelacji sprowadzają się w istocie wyłącznie do naruszenia prawa materialnego tj. przepisu art. 182 ust. 1 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2470) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że powódka pozostająca w związku konkubenckim posiada prawo do równoważnika pieniężnego za remont lokalu mieszkalnego, podczas gdy równoważnik taki przysługuje wyłącznie wtedy, kiedy właścicielem mieszkania jest funkcjonariusz Służby Więziennej lub jego małżonek lub małżonkowie na zasadzie ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej oraz art. 182 ust. 3 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2470) poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy powódka posiada tytuł prawny jedynie do 1/2 lokalu na zasadach współwłasności, a tym samym zajmuje jedynie część lokalu mieszkalnego i w związku z tym równoważnik pieniężny za remont lokalu mieszkalnego jej nie przysługuje;

Apelujący mimo bowiem, iż zgłasza zarzut naruszenia prawa procesowego, a mianowicie przepisu art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, w istocie nie kwestionuje ustalonego stanu faktycznego, a li tylko prawo materialne.

Stan faktyczny w sprawie jest wszak bezsporny. Powódka, która jest (...) wraz ze swoim konkubentem są właścicielami lokalu mieszkalnego, w którym wspólnie zamieszkują ze swoim synem, w równych częściach tj. po 1/2 części każdy z nich.

Spór sprowadza się do ustalenia, czy funkcjonariusz Służby Więziennej posiadający prawo do 1/2 części lokalu mieszkalnego ma prawo do równoważnika pieniężnego za remont.

Równoważnik pieniężny za remont lokalu mieszkalnego lub domu - stosownie do treści art. 182 ust 1 ustawy o Służbie Więziennej - przysługuje corocznie funkcjonariuszowi, który zajmowuje lokal lub dom na podstawie przysługującego mu lub jego małżonkowi tytułu prawnego. Przy czym zgodnie z art. 182 ust 3 ustawy równoważnik pieniężny za remont nie przysługuje w razie zajmowania części lokalu mieszkalnego lub domu.

Zdaniem strony pozwanej przysługiwanie powódce tytułu do 1/2 części lokalu, który zajmuje oznacza, że zajmuje część lokalu mieszkalnego w rozumieniu art. 182 ust 3 ustawy, co wyklucza prawo do równoważnika pieniężnego za remont.

Stanowisko strony pozwanej jest błędne. Zgodnie z art. 195 k.c. własność tej samej rzeczy może przysługiwać niepodzielnie kilku osobom (współwłasność). Z definicji współwłasności zawartej w art. 195 KC wynika, że ten stosunek prawnorzeczowy ma trzy podstawowe cechy: jedność przedmiotu, wielość podmiotów i niepodzielność wspólnego prawa. Określenie, że w wypadku współwłasności prawo własności przysługuje kilku osobom niepodzielnie, oznacza, iż pomimo istnienia takiej współwłasności rzecz nie jest podzielona i żadnemu ze współwłaścicieli nie przysługuje wyłączone prawo do fizycznie określonej części rzeczy; przeciwnie, każdy ze współwłaścicieli ma jednakowe prawo do całej rzeczy, ograniczone jedynie takim samym prawem innych współwłaścicieli. Udział wyraża zakres uprawnień współwłaściciela względem rzeczy wspólnej i jest określany ułamkiem, dlatego określa się go jako „część ułamkową (idealną, myślową)” wspólnego prawa. Zestawiając udział współwłaściciela z własnością całej rzeczy należy stwierdzić, że prawo własności całej rzeczy przysługuje wszystkim właścicielom niepodzielnie, natomiast udział jest prawem, które należy wyłącznie do współwłaściciela. Współwłaściciel ma więc względem swego udziału pozycję wyłącznego właściciela. (tak uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2013 r. III CZP 88/12)

Współwłasność lokalu, który zajmuje powódka ze swoim konkubentem, jest współwłasnością w częściach ułamkowych, gdyż każdy z nich ma prawo do 1/2 części lokalu. Do współwłasności w częściach ułamkowych, jak trafnie podniósł Sąd Rejonowy, stosuje się przepisy działu IV kodeksu cywilnego

Stosownie do art. 206 KC, każdy ze współwłaścicieli jest uprawniony do współposiadania rzeczy wspólnej oraz korzystania z niej w takim zakresie, jaki daje się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez pozostałych współwłaścicieli. Uprawnienie to jest nazywane ustawowym uprawnieniem współwłaściciela do korzystania z rzeczy wspólnej. Przysługujące w stosunku wewnętrznym współwłasności uprawnienie do współposiadania i korzystania z rzeczy wspólnej jest niezależne od wielkości udziału we własności. Współwłaścicielowi nie przysługuje prawo do określonej części rzeczy wspólnej, np. do jednego z lokali we wspólnym domu lecz prawo do posiadania całej rzeczy. (np. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25.10.1973 r., III CRN 247/73, OSNCP 1974, nr 9, poz. 151; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19.7.1983 r., III CZP 32/83, OSNCP 1984, nr 2-3, poz. 26; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27.4.2001 r., III CKN 21/99,.; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7.2.2003 r., III CKN 1386/00, uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2006 r. III CZP 9/06, uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2013 r. III CZP 88/12)

Z przepisów kodeksu cywilnego regulujących współwłasność nie wynika, aby współwłaściciel miał uprawnienie do korzystania tylko z takiej części rzeczy wspólnej, która odpowiada wielkości jego udziału, według art. 206 KC regułą jest bowiem korzystanie przez współwłaścicieli z całej rzeczy wspólnej. Powołany przepis, ma charakter dyspozytywny, wobec czego współwłaściciele mogą w umowie ustalić inny sposób korzystania z rzeczy wspólnej, w szczególności mogą w drodze podziału quoad usum wyodrębnić określone jej części do wyłącznego korzystania przez poszczególnych współwłaścicieli. W takich wypadkach o uprawnieniu poszczególnych współwłaścicieli do wyłącznego korzystania z

określonych części rzeczy wspólnej będą decydowały jedynie postanowienia umowy (zob. uchwałę pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28.9.1963 r., III CO 33/62, OSNCP 1964, nr 2, poz. 22; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14.11.1963 r., III CR 82/63, OSNCP 1964, nr 9, poz. 189; uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8.1.1980 r., III CZP 80/79, OSNCP 1980, nr 9, poz. 157, oraz z dnia 13.2.1981 r., III CZP 72/80, OSNCP 1981, nr 11, poz. 207, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.2.2004 r., IV CK 17/03, niepubl.).

Według art. 206 KC, każdy ze współwłaścicieli jest uprawniony do współposiadania całej rzeczy wspólnej, uprawnienie to jest przy tym niezależne od wielkości przysługującego mu udziału we współwłasności, ale jest ograniczone identycznymi uprawnieniami pozostałych współwłaścicieli. Każdy współwłaściciel może zatem posiadać całą wspólną rzecz, lecz może czynić to tylko o tyle, o ile nie przeszkadza analogicznemu posiadaniu przez pozostałych współwłaścicieli. Wobec takiego unormowania uprawnień współwłaścicieli, w wypadkach objętych zakresem zastosowania art. 206 KC nie może być w ogóle mowy o uprawnieniu do posiadania rzeczy wspólnej w jakichkolwiek częściach, a więc o posiadaniu "w granicach udziału" lub "ponad udział" we współwłasności.

Okoliczność zatem, że powódka ma tytuł prawny do 1/2 części lokalu, nie oznacza – jak chce apelujący - że zajmuje ona li tylko część lokalu mieszkalnego odpowiadającą wysokości jej udziału. Byłoby tak tylko wówczas, gdyby współwłaściciele tj. powódka wraz ze swoim konkubentem umową dokonali podziału lokalu na odrębne części, do wyłącznego korzystania przez każdego z nich (podział quoad ad usum). W przedmiotowej sprawie powyższe nie ma jednak miejsca. Jak podniosła powódka w pozwie, a czemu pozwany nie zaprzecza, lokal mieszkalny, w którym zamieszkuje wraz ze swoim konkubentem i synem, nie jest podzielony na części. Każdy z domowników, w tym powódka, korzysta z całości lokalu. Skoro strony nie podzieliły mieszkania na części do wyłącznego korzystania przez każdego z nich, to ma tu zastosowanie art. 206 k.c., zgodnie z którym każdy ze współwłaścicieli ma prawo do zajmowania (korzystania) z całości lokalu bez względu na wysokość jego udziału w prawie własności lokalu.

Warunkiem przyznania równoważnika pieniężnego za remont mieszkania nie jest posiadanie prawa własności do całości lokalu bądź prawa do współwłasności ale wyłącznie ustawowej małżeńskiej, jak imputuje skarżący. Przepis art 182 ust 1 ustawy o Służbie Więziennej uzależnia przyznanie równoważnika pieniężnego za remont jedynie od posiadania tytułu prawnego do lokalu, który funkcjonariusz zajmuje. Powódka taki tytuł posiada (prawo współwłasności) i zajmuje cały lokal.

Skoro zatem powódka zajmuje na podstawie tytułu prawnego (prawo współwłasności) cały lokal mieszkalny, a nie jego część, to przysługuje jej na podstawie art. 182 ust 1 ustawy o Służbie Więziennej równoważnik pieniężny za remont lokalu mieszkalnego. Powyższe oznacza, że Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej wykładni art. 182 ust 1 ustawy o Służbie Więziennej. Nie naruszył też prawa materialnego odmawiając zastosowania art 182 ust 3 ustawy o Służbie Więziennej. W przedmiotowej sprawie przepis ten nie ma bowiem w ogóle zastosowania.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.